

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 126/05-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Babjaka a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti J. C., bytom V., zastúpeného advokátkou JUDr. B. I., S., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Senica v konaní vedenom pod sp. zn. SI-3 C 361/99 (pôvodne vedenom na Okresnom súde Skalica pod sp. zn. 3 C 361/99) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. C. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde Skalica pod sp. zn. 3 C 361/99 a v súčasnosti v konaní vedenom na Okresnom súde Senica pod sp. zn. SI-3 C 361/99 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Senica v konaní vedenom pod sp. zn. SI-3 C 361/99 prikažuje konať bez zbytočných prietáhov.

3. J. C. nepriznáva primerané finančné zadost'učinenie.

4. Okresný súd Senica je povinný uhradiť J. C. trovy konania v sume 4 600 Sk (slovom štyritisícšesťsto slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. B. I., S.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 126/05-10 zo 4. mája 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. C. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom pôvodne na Okresnom súde Skalica pod sp. zn. 3 C 361/99 a v súčasnosti v konaní vedenom na Okresnom súde Senica (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. SI-3 C 361/99.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril okresný súd, zastúpený jeho predsedom, podaním č. Spr. 1640/04 z 9. júna 2005.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti okrem iného uviedol:

„Vec SI 3 C 361/99 napadla na bývalý Okresný súd Skalica dňa 28. 7. 1999, predmetom žaloby je vydanie veci v žalobe špecifikovanej ako: novinový stánok nachádzajúci sa v S., medzi žalobkyňou T. A., právne zast. JUDr. S. K. a žalovaným J. C., právne zast.: JUDr. B. I. Vo veci bolo prvé pojednávanie dňa 29. 9. 2000, kedy súd vo veci vydal rozsudok. Proti tomuto podala odvolanie žalobkyňa a KS Trnava uznesením č. k. 9 Co 517/00-99 zo dňa 29. 1. 2001 zrušil rozsudok okresného súdu a vrátil vec na ďalšie konanie s návrhmi na rozsiahle dokazovanie o tom, či predmetný stánok patril, alebo nepatril do BS účastníkov, avšak pred dokazovaním vo veci samej najskôr upresniť žalobný petit ohľadom špecifikácie veci, ktorej vydania sa žalobkyňa domáha, pretože v konaní vyšli najavo skutočnosti, že na tom istom mieste sa mali postupne nachádzať dva novinové stánky. Dňa 5. 10. 2001 boli vyzvané právne zástupkyne účastníkov, aby označili svedkov, ktorých navrhujú vo veci vypočúť, čo oznámili v priebehu mesiaca október 2001. Podaním doručeným súdu dňa 1. 8. 2002 navrhla žalobkyňa, aby súd pripustil do konania vstup nových účastníkov na strane žalovaných. O tomto súd rozhodol uznesením zo dňa 26. 9. 2002, ktorý vstup účastníkov na strane žalovaných pripustil. Ďalšie pojednávanie bolo určené na deň 11. 3. 2003, na ktoré sa žalovaný nedostavil bez ospravedlnenia, ani jeho právna zástupkyňa JUDr. I., táto sa ospravedlnila s tým, že má pojednávanie na inom súde, čo nezdokladovala. Pojednávanie bolo preto odročené na 29. 4. 2003, pričom právna zástupkyňa žalovaného JUDr. I. sa opätovne nedostavila z dôvodu, že má iné pojednávanie, čo doložila potvrdením. Dňa 16. 3. 2003 zaslal žalovaný na súd žiadosť o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, pričom k tejto žiadosti nepriložil žiadne doklady o svojich zárobkových a majetkových pomeroch. Dňa 17. 4. 2003 žalovaný oznámil, že pojednávaní dňa 29. 4. 2003 sa nezúčastní, pretože do 30. 6. 2003 bude v zahraničí. Na posledné pojednávanie, ktoré sa konalo dňa 18. 5. 2005 sa žalovaný opäť nedostavil, pričom nemal vykázané ani doručenie. Údajne žalovaný zmenil adresu pobytu, čo však doposiaľ do spisu oficiálne neoznámil, ani jeho právna zástupkyňa nemala na poslednom pojednávaní vedomosť o tom, kde žalovaný býva. V súčasnosti je vo veci vytýčené pojednávanie na 13. 7. 2005, pričom pri doručovaní predvolania požiadal súd o súčinnosť OO PZ V., kde mal žalovaný trvalé bydlisko.

V uvedenej veci prekážky postupu súdu podľa § 107 a nasl. O. s. p. neboli.

Pokiaľ ide o samotného sťažovateľa, t. j. žalovaného, sám spôsobil prietahy v konaní, pretože sa trikrát nedostavil na pojednávanie, doposiaľ neoznámil zmenu adresy, pričom dvakrát mal riadne vykázané doručenie, nedostavil sa bez toho, aby mu v tom bránili vážne okolnosti.

Dlhšie časové odstupy, ktoré vznikli medzi jednotlivými úkonmi boli spôsobené z objektívnych príčin, z dôvodu neprimeranej zaťaženia vec prejednávajúcej sudkyne, vyplývajúcu z poddimenzovania stavu sudcov na OS Skalica. Táto sudkyňa na bývalom OS Skalica mesačne upozorňovala predsedníčku okresného súdu na to, že nie je schopná vybavovať veci bez prietahov.

Z horeuvedených dôvodov zistené prietahy nepovažujem za zbytočné prietahy.“

Procesné úkony, ktoré uviedol predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti, zistil aj ústavný súd z predloženého spisu, ktorý bol doručený ústavnému súdu 18. júla 2005.

Navyše ústavný súd zistil, že 30. septembra 1999 okresný súd vyzval žalobkyňu na zaplatenie súdneho poplatku a v čase od 31. januára do júna 2000 zisťoval jej majetkové pomery.

Dňa 29. februára 2000 okresný súd urobil výsluch žalobkyne a 26. júna 2000 určil termín pojednávania na 25. júl 2000. Toto pojednávanie odročil na 12. september 2000 z dôvodu neúčasti žalobkyne. Neskôr okresný súd dvakrát zmenil termín pojednávania na 19. a 26. september 2000 z dôvodu, že o to požiadala právna zástupkyňa sťažovateľa.

Pojednávanie sa konalo teda 26. septembra 2000 (nie 29. septembra 2000), ako to uvádza vo svojom vyjadrení okresný súd. Na tomto pojednávaní Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) žalobu a návrh právnej zástupkyne žalobkyne na vydanie predbežného opatrenia (z 21. septembra 2000) zamietol.

Dňa 14. mája 2001 bol spis vrátený okresnému súdu a 13. a 17. júla 2001 bolo uznesenie doručené právnym zástupcom účastníkov konania.

Termín pojednávania určený na 29. apríl 2003 bol zmenený na 13. máj 2003, ale toto pojednávanie sa neuskutočnilo a termín bol „preročený“ na neurčito pre oznámenie žalovaného, že sa zdržiava do 30. júna 2003 v zahraničí.

Dňa 18. mája 2005 okresný súd vyžiadal od Mestského úradu V. správu o majetkových pomeroch žalovaného.

Dňa 27. mája 2005 podala na okresnom súde právna zástupkyňa žalobkyne „*upresnenie žaloby*“.

Pojednávanie konané 13. júla 2005 bolo po vypočutí účastníkov konania, ich právnych zástupcov a svedkov odročené na 27. september 2005.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“ a „práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote“ podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98, I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03 a II. ÚS 66/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť

právoplatným rozhodnutím alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02 a IV. ÚS 74/02) zohľadnil tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje aj povahu prejednávanej veci.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. SI-3 C 361/99 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil, že v predmetnom konaní žalobkyňa uplatňuje proti s'ťažovateľovi nárok na vydanie veci. Takéto konanie nie je právne zložit'é. Predmet konania má stabilnú právnu úpravu obsiahnutú v zákone č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov a jej výklad a používanie sú ustálené v judikatúre všeobecných súdov. Žaloby takéhoto typu tvoria stálu súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, a preto ich nemožno považovať z právneho hľadiska za zložit'é. V konaní o vydanie veci nemožno hovoriť ani o faktickej zložitosti veci. Ani okresný súd nenamietal, že ide o zložitú vec.

2. Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom.

S'ťažovateľ bol podľa názoru ústavného súdu v konaní aktívny a súčinnosťny. Je síce pravdou, že 16. marca 2003 zaslal okresnému súdu žiadosť o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, ktorú riadne neodôvodnil, ale táto okolnosť nemala vplyv na doterajšiu dĺžku súdneho konania, pretože sa jeho žiadosťou okresný súd začal zaoberať až 18. mája 2005 a o nej dosiaľ nerozhodol. Rovnako je pravdou i to, že právna zástupkyňa s'ťažovateľa požiadala viackrát o odročenie pojednávania (napr. v marci a v apríli 2003) a s'ťažovateľ

sa 16. apríla 2003 ospravedlnil, že sa nemôže zúčastniť pojednávania určeného na 29. apríl 2003, ale tieto skutočnosti tiež nemali vplyv na predĺžení tohto konania, pretože okresný súd od tejto doby vo veci dva roky nekonal. Ústavný súd nemohol akceptovať ani námietku okresného súdu, že sa sťažovateľ nezúčastnil pojednávania 18. mája 2005, pretože v spise nie je doručenie predvolania na toto pojednávanie vykázané.

3. Ústavný súd sa napokon zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. SI-3 C 361/99.

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, ako aj z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťami uloženými mu v citovaných ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd zistil, že v konaní okresného súdu sa vyskytlo obdobie vykazujúce zbytočné prieťahy, ako aj obdobie, keď jeho konanie bolo málo efektívne a minulo sa svojmu účinku.

Okresný súd bol v predmetnej veci nečinný bez akejkoľvek zákonnej prekážky od októbra 2001, keď právni zástupcovia účastníkov konania oznámili okresnému súdu mená a adresy svedkov, ktorých navrhujú vypočuť, do 26. septembra 2002, keď okresný súd

pripustil vstup do konania ďalších účastníkov na strane žalovaných (nečinnosť takmer 12 mesiacov), a od 29. apríla 2003, keď okresný súd zmenil termín pojednávania na základe žiadosti právnej zástupkyne sťažovateľa, do 15. apríla 2005, keď určil termín pojednávania na 18. máj 2005 (nečinnosť 24 mesiacov).

Hoci okresný súd spočiatku konal a 26. septembra 2000 vo veci aj rozhodol, i napriek tomu jeho konanie v tomto období bolo málo efektívne a minulo sa svojho účinku. Jeho rozhodnutie bolo odvolacím súdom z dôvodu nepreskúmateľnosti a nedostatočne zisteného skutkového stavu vo veci zrušené. Stav právnej neistoty účastníkov nebol do dnešného dňa odstránený.

Ústavný súd konštatuje, že prebiehajúce konanie je stále na súde prvého stupňa bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej napriek tomu, že od podania žaloby uplynula doba takmer 6 rokov. Táto zdĺhavosť konania okresného súdu nemôže byť podľa ústavného súdu ničím ospravedliteľná.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v neprimeranej zaťaženi z zákonnej sudkyne a nedostatočnom počte sudcov na vybavovanie na súd napadnutých vecí (ako dôvodov, ktoré by mali byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní) ústavný neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. III. ÚS 147/02, I. ÚS 100/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní. Podľa názoru ústavného súdu personálne problémy by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Okresný súd vo svojom stanovisku neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. SI-3 C 361/99 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal.

Keďže k porušeniu označených práv s'ťažovateľa došlo nekonaním okresného súdu, ústavný súd mu prikázal vo veci konať bez zbytočných priet'ahov.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol o porušení označených práv s'ťažovateľa, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Podľa § 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Z citovaného textu ústavy vyplýva, že ústavný súd môže, avšak nemusí priznať primerané finančné zadost'učinenie.

Sťažovateľ svoju žiadosť o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 50 000 Sk v sťažnosti riadne neodôvodnil a neurobil to ani na základe výzvy ústavného súdu, ktorá bola doručená 4. apríla 2005 jeho právnej zástupkyňi.

Za týchto okolností potom konanie a nález ústavného súdu (najmä vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázanie okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov, a priznanie úhrady trov konania) sú podľa názoru ústavného súdu dostatočnými opatreniami na nápravu stavu spôsobeného porušením označených práv.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia advokátkou JUDr. B. I. v konaní pred ústavným súdom, ktoré konkrétne vyčíslil spolu sumou 4 600 Sk.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia spolu 4 600 Sk je nižšia ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb platnej do 31. decembra 2004 a vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb platnej od 1. januára 2005 v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. a neodporuje týmto predpisom. Preto ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľov úhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej výške.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2005